Maturitní témata – Základy společenských věd

školní rok 2026/2027

1. CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU PSYCHOLOGIE

• obecná charakteristika předmětu psychologie

vznik vědy a její využití v praxi

• významné psychologické směry a jejich představitelé

• metody psychologického výzkumu

2. PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI A INTELIGENCE

• lidská osobnost

podstata lidské psychiky

• typologie osobnosti (Hippokrates, Freud, Jung, Eysenck, Big 5, Kretschmer)

• inteligence

3. VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE

• vlivy na vývoj osobnosti

vývojové etapy a jejich charakteristika

• významné vývojové teorie

• socializace jedince

4. PSYCHICKÉ PROCESY A PSYCHICKÉ STAVY

• popis rozdílů mezi psychickými stavy a procesy a jejich zařazení

• psychické procesy (poznávací, motivační, paměťové)

• psychické stavy (pozornost, citové stavy)

• psychické vlastnosti (schopnosti, rysy, temperament, charakter)

5. PSYCHOPATOLOGIE A PSYCHOLOGIE DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

• příčiny vzniku psychických poruch (pohled minulosti a současnosti)

definice psychických poruch a jejich dělení

• vybrané psychické poruchy (deprese, schizofrenie, bipolárně afektivní porucha)

• stres + prevence

• duševní hygiena (metody duševního zdraví), duševní zdraví

6. CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU SOCIOLOGIE

• podstata sociologie

struktura sociologie

změny ve společnosti vedoucí k jejímu vzniku

• stručný vývoj a významné osobnosti sociologického myšlení

osobnosti české sociologie

• metody a techniky výzkumy společnosti

7. SOCIÁLNÍ ÚTVARY A STRUKTURA SPOLEČNOSTI

• základní sociální útvary – sociální agregát, druhy sociálních skupin, jejich znaky a charakteristika

• rodina jako primární skupina, její druhy a funkce ve společnosti, současná rodina (srovnání s minulostí)

• sociální struktura – sociální role a status, sociální mobilita

• stratifikace společnosti + stratifikační systémy

• národ, národnostní menšiny a jejich postavení a práva ve společnosti

• minorita a elita, postavení minority ve společnosti

8. SOCIÁLNÍ PROCESY A JEVY

• sociální změna a sociální procesy typické pro jednotlivé historické koncepce lidské společnosti

• komunikace (její schéma, druhy a formy)

sociální dovednosti – chyby v procesu sociálního poznávání

asertivita + asertivní techniky

masová komunikace, konflikt a konsenzus

• kultura, znaky a její funkce, prvky, druhy, multikultura, masová kultura

• sociální kontrola a sociálně patologické jevy a deviantní chování

9. ÚVOD DO PRÁVA

• pojem práva a jeho význam

vývoj a formy práva

• historické právní dokumenty

• právo a právní věda

• objektivní a subjektivní právo

• právní řád ČR

• právní systémy

• právní normy, jejich platnost a působnost, druhy právních norem, vztah mezi právními a morálními normami

• právní vztahy a právní skutečnosti

10. ÚSTAVA

• charakteristika ústavy, její druhy a význam v demokratickém právním státě

• ústavní pořádek ČR

Ústava ČR (legislativa, exekutiva a jurisdikce, princip brzd a rovnováh, volební systémy ČR) a Listina základních práv a svobod (práva dle Listiny)

• legislativní proces v ČR

11. VEŘEJNÉ PRÁVO

• správní právo (jeho obsah, správní řízení, charakteristika obce, její působnost, území obce, orgány obce – jejich složení a pravomoci)

• trestní právo (trestní právo hmotné – jeho obsah, základní terminologie, trestní právo procesní – trestní řízení)

• orgány právní ochrany

12. SOUKROMÉ PRÁVO

- občanské právo (občanské právo hmotné – předmět právního vztahu, vlastnictví a jeho druhy, dědické právo, závazkové právo – smlouvy, občanské právo procesní – občanské soudní řízení)
- rodinné právo (předmět rodinného práva, manželství, sňatek a jeho druhy, překážky manželství, práva a povinnosti účastníků právního vztahu, prameny práva)
- pracovní právo (podstata právního vztahu, pracovní poměr, jeho druhy, možnosti zrušení pracovního poměru, pracovní podmínky mladistvých)

13. CHARAKTERISTIKA A PŘEDMĚT POLITOLOGIE

- podstata a předmět studia politologie – stručný pohled na dějiny politologie se zaměřením na významné osobnosti, současná politologie
- pojem „stát“ a vznik státu, teorie vzniku státu a jeho podstata, funkce státu
- jednotlivé typy států podle státního zřízení, rozložení moci, územní struktury
- formy vlády

14. DEMOKRACIE, POLITICKÉ IDEOLOGIE A DOKTRÍNY

- principy demokracie a demokratický právní stát a jeho fungování, druhy demokracie
- politický pluralismus, politické strany a hnutí
- charakteristika jednotlivých politických ideologií – liberalismus, konzervatismus, socialismus, komunismus, nacionalismus, anarchismus, rasismus, feminismus a významné osobnosti

15. POLITICKÉ SYSTÉMY

- politický systém – konstituční monarchie Velké Británie
- prezidentská republika – USA (prezidentské volby v USA)
- semiprezidentský systém – Francie
- parlamentní republika ČR, SRN
- přímá demokracie v Evropě

16. EVROPSKÁ INTEGRACE

- EU – historie integračního procesu
- proces rozšiřování EU, členské státy
- cíle EU – Eurozóna, Schengenský prostor
- fungování EU – instituce EU
- vztah EU a ČR

17. SVĚTOVÁ INTEGRACE

- základní myšlenka a principy světové integrace, globalizace a globální problémy
- NATO – vznik, orgány, cíle a místa působení, ČR a NATO, NATO x Varšavská smlouva
- OSN – orgány a cíle
- světová ekonomická integrace – OECD, OPEC, CEFTA, GATT, G 8, Visegrád, Rada Evropy, WTO + mezinárodní humanitární organizace (Lékaři bez hranic, Český červený kříž)

18. ÚVOD DO EKONOMIE, ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ JEVY

- podstata předmětu ekonomie e ekonomiky, mikroekonomie a makroekonomie
- základní ekonomická terminologie (ekonomické statky, služby, výrobní zdroje, omezenost zdrojů, ekonomické systémy, základní ekonomické subjekty)
- tržní hospodářství – nabídka a poptávka a jejich působení na trhu, rovnováha trhu
- konkurence a její důsledky pro trh, její formy a druhy
- tržní selhání

19. FORMY PODNIKÁNÍ

- podnikání (náklady, výnosy, zisk)
- živnostenské podnikání (druhy živností, založení živnosti a povinnosti živnostníka)
- základní druhy obchodních společností
- marketing

20. PENÍZE A MONETÁRNÍ POLITIKA

• vznik, podstata a funkce peněz, historie směny na trhu
• bankovní soustava – centrální banka a její monetární politika
• komerční banky a ostatní finanční instituce a jejich služby
• cenné papíry a burzy

21. FISKÁLNÍ POLITIKA

• daně a jejich význam, zásady daňové politiky
• daňová soustava
• státní rozpočet

22. STABILIZAČNÍ POLITIKA STÁTU

• nezaměstnanost, její druhy
• hospodářský růst, cyklické kolísání výkonu ekonomiky a jeho fáze
• národní hospodářství – ukazatele HDP, HNP, ekonomické sektory národního hospodářství, metody měření produktu
• inflace a její dopad na trh

23. ÚVOD DO FILOZOFIE A POČÁTKY ANTICKÉ FILOZOFIE

• vznik, předmět studia a základní filozofické otázky, filozofické disciplíny
• vztah filozofie k ostatním vědám
• vztah filozofie a náboženství
• počátky filozofie v antickém Řecku – pralátka
• elejská škola jako polemika se starověkou dialektikou a Herakleitovou filozofií
• atomisté a jejich předchůdci

24. KLASICKÁ ŘECKÁ FILOZOFIE A FILOZOFIE HELÉNISMU

• Sokratova dialektika
• Platónův objektivní idealismus, nauka o idejích, názory na společnost a stát
• Aristoteles a jeho logika, pojetí idejí, kategorie, nauka o formě a látce, politické názory
• hlavní směry helénistického období

25. STŘEDOVĚKÁ A RENESANČNÍ FILOZOFIE

• Bible jako pramen křesťanství, podstata křesťanství a jeho šíření
• patristika, osobnost a filozofie sv. Augustina
• spor o universalie rané scholastiky, vrcholná scholastika a osobnost Tomáše Akvinského
• rysy renesanční filozofie a doby
• přírodní filozofie, rozvoj astronomie, zámořské objevy – G. Bruno, M. Koperník, J. Kepler, G. Galilei
• společenská koncepce – stát a teorie společenské smlouvy – T. Hobbes, N. Machiavelli, renesanční utopisté – T. More, T. Campanella,

26. NOVOVĚKÁ A OSVÍCENSKÁ FILOZOFIE

• novověký racionalismus v Evropě – R. Descartes, B. Spinoza, W. G. Leibniz
• ostrovní empirická filozofie v novověku: J. Locke, subjektivní idealismus G. Berkeleyho, D. Hume, F. Bacon
• filozofie osvícenství, francouzské osvícenství 18. stol. – Ch. Montesquieu, J. J. Rousseau, Voltaire
• německé osvícenství v osobě I. Kanta
• německý idealismus – J. G. Fichte (Já), W. Schelling, Hegelovo učení o seberozvoji ducha a jeho dialektika

27. FILOZOFIE 19. STOLETÍ

• dialektický materialismus – hlavní díla a názory K. Marxe
• francouzský a anglický pozitivismus a jeho představitelé
• iracionalismus a voluntarismus v 19. stol v Německu – A. Schopenhauer, F. Nietzsche

28. FILOZOFIE OD PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ AŽ PO SOUČASNOST

• Existencionalismus a filozofie existence
• Filosofie bytí M. Heideggera
• Filozofie jazyka L. Wittgenstein
• Pragmatismus
• Fenomenologie
• Hermeneutika
• Postmodernismus – stručná charakteristika a významní představitelé

29. ZÁKLADY RELIGIONISTIKY I.

• úvod do religionistiky
• polyteistická náboženství, východní náboženství: konfuciánství, taoismus, buddhismus, hinduismus
• sekty a nová náboženská hnutí

30. ZÁKLADY RELIGIONISTIKY II.

• hlavní světová monoteistická náboženství a jejich zastoupení v globální společnosti
• islám, judaismus, křesťanství